

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра логопедії та спеціальних методик

Дипломна робота
магістра

з теми: **“ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ЛОГОПЕДА В
ПЕРІОД НЕОБХІДНОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ”**

Виконала:
студентка KorLs1-M20z групи,
спеціальності 016 Спеціальна
освіта. Логопедія
Дяков Інна Володимирівна

Керівник: **Лісова Л.І.**,
кандидат педагогічних наук, ст.
викладач

Рецензент: **Вержиховська О.М.**,
кандидат педагогічних наук,
доцент

Кам'янець-Подільський – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ЛОГОПЕДІВ	9
1.1. Локдаун і його вплив на організацію освітньої і корекційної роботи з дітьми	9
1.2. Нормативно-правовий супровід логопедичної роботи в системі освіти	15
1.3. Напрями логопедичної роботи в Україні	23
Висновки до першого розділу.....	28
РОЗДІЛ 2. ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ В ПЕРІОД ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	30
2.1. Обґрунтування і розробка методики дослідження роботи логопедів в період дистанційного навчання.....	30
2.2. Аналіз результатів проведеного дослідження	38
2.3. Шляхи оптимізації роботи логопедів в період дистанційного навчання	47
Висновки до другого розділу	55
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58
ДОДАТОК.....	68

ВСТУП

Актуальність теми. В період трансформації українського суспільства докорінно змінюються підходи до освіти, зростає потреба в удосконаленні змісту, форм і методів навчально-виховного процесу, у переорієнтації освіти на розвиток духовно-моральних якостей особистості, яка здатна гармонійно спілкуватися з носіями інших національних культур, бути повноправним і повноцінним учасником поліфонії різних соціокультурних надбань, без яких неможливе існування загальнолюдської культури. У розв'язанні означеної проблеми у системі сучасного освітнього простору України чільне місце належить педагогічній науці, зокрема інклюзивній освіті, що характеризується пошуком нових та збагаченням уже існуючих напрямів дослідження.

Проблема оволодіння рідною мовою та набуття дітьми мовленнєвої компетентності є актуальною на сьогоднішній день. Діти, які мають мовленнєві порушення є досить поширеним явищем і аналітичні дані за останні роки свідчать, що кількість таких дітей збільшується з року в рік. Відповідно порушення у розвитку мовлення дітей негативно позначаються на психічному стані дитини, що ускладнює сприймання мови та висловлювання, знижує рівень оволодіння знаннями, успішність навчання, заважає спілкуванню з однолітками, а також впливає на формування особистості дитини взагалі.

Карантин, запроваджений в Україні з весни 2020 року, висунув ряд вимог до нової організації навчально-виховного процесу в усіх закладах освіти. Відповідні зміни вимагають удосконалення існуючого змісту освіти, шляхом створення нових напрямів, технологій, методик навчально-виховного процесу. З запровадженням дистанційного навчання виникає потреба в подальшому вдосконаленні здобуття освіти осіб з особливими освітніми потребами, в тому числі із мовленнєвими порушеннями.

Це стало можливим лише при умові використання в освітньому процесі інформаційних технологій, застосування інструментальних засобів і систем комп'ютерного навчання, відповідного науково-методичного забезпечення.

Усі перераховані ресурси дистанційного навчання у комплексі можна ефективно використовувати і для корекції мовлення дітей, вони зможуть допомогти створити ефективні умови усебічного розвитку з урахуванням індивідуальних можливостей, вікових та психофізіологічних особливостей школярів.

Впровадження дистанційного навчання з використанням інноваційних методів та технологій навчання переорієнтувало роботу усіх педагогічних працівників закладів освіти, в тому числі і вчителів-логопедів. Разом з тим виникло багато невирішених питань у організації логопедичної та корекційної роботи саме це й обумовило вибір теми нашого дослідження **«Особливості організації роботи логопеда в період необхідності дистанційного навчання»**.

Мета дослідження – розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити особливості роботи логопедів в період дистанційного навчання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерське дослідження виконано відповідно до науково-дослідної теми кафедри логопедії та спеціальних методик факультету спеціальної освіти, психології і соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка "Інноваційні технології в дослідженні і розвитку дітей з порушеннями інтелекту та мовлення в сучасних умовах становлення спеціальної та інклюзивної освіти".

Об'єкт дослідження – логопедична робота з дітьми в системі освіти.

Предмет дослідження – особливості логопедичної роботи в умовах дистанційного навчання.

Для досягнення мети дослідження було визначено наступні **завдання**:

- з'ясувати особливості організації логопедичної роботи в період дистанційного навчання;
- визначити напрями та нормативно-правовий супровід логопедичної роботи в Україні

- провести діагностику та аналіз методики дослідження роботи логопедів в період дистанційного навчання;
- обґрунтувати шляхи оптимізації роботи логопедів в період дистанційного навчання.

Методи дослідження. У дослідженні використані теоретичні методи: пошуково-бібліографічний (для узагальнення і систематизації джерельної бази дослідження); історико-системний аналіз (з метою обґрунтування процесу розвитку теоретичних засад логопедичної роботи в Україні); системно-соціологічний (з метою аналізу й систематизації результатів дослідження); метод актуалізації (для визначення цінності отриманих результатів дослідження для теорії та практики сучасної логопедичної освіти)

Теоретико-методологічною основою дослідження. Після проголошення незалежності України проблема навчання і виховання осіб з мовленнєвими порушеннями не залишилася поза увагою, почали вестись наукові дослідження в галузі корекційної та логопедичної освіти.

Українська держава в роки незалежності докладала багато зусиль для налагодження корекційного процесу з дітьми, які мають мовленнєві порушення. Основою дослідження проблеми логопедичної підтримки дітей в умовах організації дистанційної роботи є правові та законодавчі документи, положення сучасних наукових концепцій у галузі освіти дітей з особливими освітніми потребами та дітей з мовленнєвими порушеннями.

На сучасному етапі проблема мовленнєвих порушень відображена у працях багатьох науковців зокрема О. Архіпової, О. Боряк, О.Гаврилова, Н. Гаврилової, В. Галущенко, С. Коноплястої, Л. Лопатіної, Н. Пахомової, Л. Позднякової, О. Правдіної, Ю. Рібцун, Н. Серебрякової, В. Тарасун, М. Шеремет та багато інших, які здійснили активний пошук нових корекційно-педагогічних методик по усуненню мовленнєвих порушень у дітей.

Вивченням проблеми підготовки педагогів спеціальної освіти для забезпечення психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами займаються В. Бондар, Г. Живіна, С. Миронова,

Н. Пахомова, Ю. Пінчук, В. Синьов, В. Тарасун, Л. Федорович, О. Шевченко, М. Шеремет та інші.

Проблеми використання технологій у педагогічному процесі висвітлювали науковці: І. Бех, М. Вашуленко, І. Дичківська, І. Зверев, В. Максимова, П. Кулагін, М. Львов, Т. Рамзаєва, В. Горецький, Ю. Колягін, О. Савченко, Н. Светловська, С. Волкова та ін.

Дослідженням проблеми професійного мовленнєво-комунікативного спілкування логопедів вивчали А.Добрович, В.Кан-Калік, О.Леонтєв, О.Мудрик, Г.Алмазова, Л.Бейлінсон, Т.Корнійченко та інші.

Важливими у нашому дослідженні стали праці О. Гаврилова [6;7;8;9] Н. Гаврилової [10;11;12;13;14;15;16;17;18], Ж. Ковальчук [31], С. Коноплястої [33;33], Л. Лісової [38], М. Лепетченко [37], О. Лурія [41], С. Миронової [45;46;47;48], Ю. Пінчук [53], О. Потапенко [54], Ю. Рібцун [71], М. Савченко [73] М. Шеремет [39;77;78;79;80] та інші.

Проблеми навчання, виховання, соціалізації, діагностики та корекції мовленнєвих порушень у дітей досліджені у понад 80 дисертаційних роботах, праці деяких з них: Н. Гаврилової «Особливості засвоєння математичних знань молодшими школярами з порушеннями мовленнєвого розвитку» (2004); Ю. Пінчук «Система професійної компетентності вчителя-логопеда» (2005); О. Качуровської «Корекція мовленнєвого розвитку молодших школярів із важкими вадами мовлення засобами комп'ютерних технологій» (2006); Ю. Рібцун «Формування усного мовлення у дітей молодшого дошкільного віку із загальним мовленнєвим недорозвитком» (2010); С. Коноплястої «Психолого-педагогічні основи комплексної корекції мовленнєвого розвитку дітей з ринолалією» (2010); О. Потапенко «Теорія і практика підготовки логопедичних кадрів в Україні (друга половина ХХ століття)» (2010); В. Кисличенко «Логопедичний супровід сім'ї, в якій виховується дитина з порушеннями мовлення» (2011); Л. Лісової «Корекція навчальної діяльності молодших школярів з важкими порушеннями мовлення у процесі розв'язування арифметичних задач» (2014); А. Яковенко

«Формування мовленнєвої готовності старших дошкільників з логопатологією до інтегрованого навчання» (2018); О. Лянна «Відновлення мовленнєвого спілкування при афазії у осіб післяінсультного стану» (2018); І.Брушневська «Формування комунікативного компонента мовленнєвої діяльності дітей п'ятого року життя із загальним недорозвитком мовлення» (2019); А.Голуб «Корекція порушення усного мовлення у дітей при дизартріях» (2019); Ж.Ковальчук «Становлення та розвиток теоретичних засад логопедії в Україні (друга половина ХХ століття- початок ХХІ століття)» (2020) та багато інших.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що у роботі охарактеризовано нормативно-правовий супровід логопедичної роботи в системі освіти України; здійснено аналіз напрямів логопедичної роботи; обґрунтовано і розроблено методичку дослідження роботи логопедів в період необхідності дистанційного навчання; визначено шляхи оптимізації роботи логопедів в період дистанційного навчання.

Практичне значення дослідження полягає вивчені проблеми організації логопедичної підтримки дітей в умовах дистанційного навчання, а також розроблені шляхи оптимізації роботи логопедів в період необхідності дистанційного навчання.

Апробація роботи: Результати дослідження відображені у публікаціях:

1. Дяков І.В. Сучасні підходи до проблем розвитку мовлення дітей раннього віку / Освіта дітей раннього та дошкільного віку: виклики та перспективи: матеріали регіональної науково-практичної онлайн-конференції, 30.11.2021 р. . – зб. наук. та наук.-метод. праць – Хмельницький: ХОШПО, 2021.

2. Дяков І. В. Особливості мовлення дітей з дизартрією / Здобувач освіти в НУШ: домінанти розвитку та шляхи мобілізації ресурсів: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 15 квітня 2021 р. – зб. наук. та наук.-метод. праць – Хмельницький: ХОШПО, 2021.

3. Дяков І.В. Розвиток інтелекту молодших школярів методами кінезіології / Неперервність та наступність між початковою і базовою загальною середньою освітою як передумови успіху реформ Нової української школи: круглий стіл, 18.11.2021 р. збірник наук. та наук.-метод. праць – Хмельницький ОППО, 2021

4. Дяков І.В. Особливості розвитку мовлення дітей дошкільного віку / Науково-методичний супровід педагогічних працівників у світлі Концепції нової української школи: VI інтернет-форум, 21.10.2021 р. збірник наук. та наук.-метод. праць – Хмельницький ОППО, 2021

5. Дяков І.В. Особливості корекційно-розвиткової роботи з дітьми із заїканням під час дистанційного навчання / Професійна діяльність учителя в умовах цифрової трансформації освіти: Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція, 07.04.2022 р. збірник наук. та наук.-метод. Праць – Хмельницький ОППО, 2022

6. Дяков І.В. Основні напрями логопедичної роботи в період дистанційного навчання / Професійна діяльність учителя в умовах цифрової трансформації освіти: Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція, 07.04.2022 р. збірник наук. та наук.-метод. Праць – Хмельницький ОППО, 2022.

Експериментально-дослідна робота проводилася з вчителями-логопедами закладів загальної середньої освіти міста Хмельницького та Хмельницької області.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків.

ВИСНОВКИ

Отже, у ході проведеного нами дослідження особливостей логопедичної підтримки дітей в умовах організації дистанційної роботи ми дійшли до наступних висновків:

1. Запровадження карантину по всій території України з березня 2020 року внесло багато коректив у наше життя. Масове запровадження дистанційного навчання у заклади освіти, змусило переформатувати і змінити підходи до навчання, використовувати нові форми, засоби, методи та прийоми. Організація логопедичної роботи в період дистанційного навчання є врегульованою та захищеною зі сторони держави. Саме тому на державному рівні видано ряд наказів, постанов, листів та інших нормативно-правових актів які регулюють питання забезпечення, організації, проведення навчальних занять за допомогою дистанційних технологій.

Проведення дистанційного корекційного процесу можливе у синхронному та асинхронному режимі, з використанням різноманітних Інтернет-сервісів та освітніх програм, з активним залученням батьків дитини через індивідуальні та групові консультації, допомогу та підтримку батьків зі сторони педагогів.

2. Професійна діяльність вчителя-логопеда визначається чинним законодавством загальнодержавного, регіонального та місцевого рівнів. З нормативно-правовою базою має бути ознайомлений кожен педагог і відповідно до неї планувати та організовувати корекційний процес.

Відповідно до нормативної бази логопедична робота передбачає діагностичний, корекційний, аналітичний, консультативно-просвітницький, організаційно-методичний напрями. Дані напрями реалізують основне завдання логопеда – допомогти дитині подолати мовленнєві порушення і разом з цим забезпечити повноцінний її розвиток.

3. Діяльність логопедів в період дистанційного навчання суттєво відрізняється від звичного очного і неможливе без використання різноманітних комп'ютерних технологій та Інтернет-ресурсів. Дистанційна

корекційна робота передбачає проведення занять у індивідуальній та груповій формах, у повному обсязі, відповідно до попередньо складених та узгоджених розкладів.

4. Наше дослідження показало, що найбільш популярними системами для онлайн-навчання, які використовують педагоги, зокрема вчителі-логопеди України є Moodle і Google Classroom, та платформи для відеоконференцій: Zoom, Skype та Meet.

Під час дистанційної логопедичної роботи особлива увага зі сторони педагога має приділятися допомозі та консультуванню батьків, оскільки саме їм відведена важлива роль у корекційній роботі. Тобто, під час синхронної роботи батьки мають бути присутні під час відеозустрічей з метою підтримки та забезпечення технічної сторони даного процесу, а під час асинхронного – самостійне виконання разом з дитиною всіх вказівок, завдань, вправ, ігор тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова О.Є. Педагогічні технології та їх класифікація як наукова проблема. Сучасні технології в освіті. Ч. 1. Сучасні технології навчання : наук.-допом. бібліогр. покажч. Вип. 2 / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського / упоряд.: Філімонова Т. В., Тарнавська С. В., Орищенко І. О. та ін. ; наук. консультант Антонова О. Є.; наук. ред. Березівська Л. Д. Київ, 2015.С. 8-15.
2. Богуш А.М., Луцан Н.І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи: навч. посіб.2-ге вид., Київ: Видавничий Дім «Слово», 2012.- 304 с.
3. Борзенко О. П. Дистанційне навчання учнів в Україні. *Педагогіка та психологія*. 2011. Вип. 39. С. 43-48.
4. Виправлення вад мовлення у дошкільників / упоряд. В.Л.Чайко. К.: Шкільний світ, 2009. 112 с.
5. Воронська Н.Особливості спілкування дітей з особливими освітніми потребами в закладах середньої освіти. *Науковий, навчальний, інформаційни журнал: Особлива дитина: навчання та виховання*, 2019, № 1 (89). – С.42-51.
6. Гаврилов О. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі: Вид. 2, доп. Кам'янець-Подільський: Медобори,2006, 2012. 322 с.
7. Гаврилов О., Липа В. Інклюзивна освіта в Україні. Психокорекційна педагогіка (олігофренопедагогіка) в практиці інклюзивного навчання. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Моторіна, 2017. С. 21-49.
8. Гаврилов О.В., Липа, О.В., Левицький В.Е., Ляшенко О.М., Кулеша Є., Данільченко В.Є. Прикладна корекційна психопедагогіка: олігофренопедагогіка: Навчальний посібник. – Вид. 2-е, перер. та доповн. / За ред. О.В. Гаврилова. – Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2017. 600 с.
9. Гаврилов О., Сербалюк Ю. Використання тренінгу комунікативної компетенції у підготовці дефектологів. *Науковий часопис НПУ ім. М.П.*

- Драгоманова: Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія. Збірник наукових праць. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. № 19.– С. 20-25.*
10. Гаврилова Н.С. Класифікація порушень артикуляційної моторики. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 7 у 2 т. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2016. Т. 1. С. 49-62.*
  11. Гаврилова Н.С. Класифікація порушень мовлення. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна, 2012. Вип. 20 (1). С. 293-315.*
  12. Гаврилова Н.С. Логопедичний масаж, як засіб корекції порушень артикуляційної моторики у дітей. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. V. В 2-ох т. том 2. Кам'янець-Подільський, ПП Медобори 2006, 2015. С. 42-54.*
  13. Гаврилова Н.С. Логопедія: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: «Медобори-2006», 2018. 188 с.
  14. Гаврилова Н.С. Методика корекції порушень артикуляційної моторики рухового обмежуючого типу. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 11. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2018. С. 58-69.*
  15. Гаврилова Н.С. Методика корекції порушень артикуляційної моторики кінестетичного типу. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 10 Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2017. С. 43-50.*
  16. Гаврилова Н.С. Методика формування та стимуляції вимови фонем. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць: вип. 13. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2019. С. 18-37.*
  17. Гаврилова Н.С. Порушення фонетичного боку мовлення у дітей: монографія. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2011. 200 с.

18. Гаврилова Н.С. Типи порушень артикуляційної моторики та особливості їх корекції. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*: збірник наукових праць: вип. 8. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2016. Т. 1. С. 54-64.
19. Гавриш С., Григоренко Є. Інформаційні технології у навчальній діяльності учнів допоміжної школи. *Газета «Дефектолог»*. 2009. № 11. С.18-20.
20. Гавриш Н. Розвиток зв'язного мовлення дошкільнят: навч.-метод. посібн. К.: Вид.дім «Шкіл. світ»: Вид. Л.Галіцина, 2006. 119 с.
21. Галущенко В. І. Застосування інноваційних логопедичних технологій у корекційній роботі з дітьми з порушеннями мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти*. Педагогічні науки. 2016. Вип. 7(1). С. 62-70.
22. Галущенко В. І. Застосування інтерактивних технологій у корекційно-виховній роботі з дітьми дошкільного віку з порушеннями мовлення. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. Педагогічні науки. 2017. № 3. С. 83-88.
23. Деякі питання організації дистанційного навчання Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.09.2020 № 1115 (zareestrovano v Ministerstvi yustitsii Ukraini №941/35224 від 28 вересня 2020 року). URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE35224.html.
24. Дистанційний формат взаємодії суб'єктів освітньої діяльності : методичні рекомендації / за ред. І. В. Удовиченко. Суми : НВВ КЗ СОШПО, 2021. 198 с.
25. Діти з особливими потребами у початковій школі: поради батькам: Книга 3 / Л.С.Вавіна, А.М.Висоцька, В.В. Жук, та ін..: За ред.. В.І.Бондаря, В.В.Засенка. – К.: Наук.світ, 2006. 212 с.
26. Долинська Л.В., Максимчук Н.П. Психологія ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя: навч.посіб. – Кам'янець-Подільський: Сисин О.В., 2008. 124 с.

27. Зозуля С. В. Дистанційне навчання. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2010. № 3. - С. 25-28.
28. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: прак. Посіб. /Тім Лорман, Джоан Деспелер, Девід Харві; пер. З англ. К.: СПДФО Парашин І.С.. 2010. 296 с.
29. Кисличенко В. А. Комплексна програма забезпечення логопедичного супроводу сімей, які виховують дитину з порушеннями мовлення. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Серія : Соціально-педагогічна. 2012. Вип. 19(1). С. 366-372.
30. Кисличенко В. А. Логопедичний супровід сім'ї як системна логопедична допомога родині, в якій виховується дитина з порушеннями мовлення. *Логопедія*. 2015. № 6. С. 24-30.
31. Ковальчук Ж.М. Становлення та розвиток спеціальної освіти в Україні: історичний огляд. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. - 2017. Вип. 33. С. 31-36.
32. Конопляста С. Ю. Логопедичний супровід сім'ї, в якій виховується дитина з порушеннями мовлення. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2011. Вип. 17. С. 105-107.
33. Конопляста С.Ю., Сак Т.В. Логопсихологія: навч.посіб. – Київ: Знання, 2010. 293 с.
34. Конституція України : офіц.. текст. Київ : КМ, 2013, 96 с.
35. Кравченко А. І. Випереджаюче навчання як засіб підготовки до школи дітей із порушеннями мовлення. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 8. С. 134-142.
36. Куриця А. І. Особливості психоконсультативної та психотерапевтичної роботи з сім'єю, яка виховує дитину з порушенням мовлення. *Актуальні*

- питання корекційної освіти. Педагогічні науки. 2019. Вип. 14. С. 159-168.*
37. Лепетченко М. В. Логопедія. Дизартрія: навчально-методичний посібник. Д., 2015. 36 с.
38. Лісова Л. І. Характеристика навчальної діяльності молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення у процесі розв'язування арифметичних задач. *Психологія: реальність і перспективи. 2017. Вип. 9. С. 84-90.*
39. Логопедія: підручник / За ред.. М.К.Шеремет. – Вид. 5-те.- Київ: Видавничий Дім «Слово», 2018. 856 с.
40. Лукіна Т. О. Дистанційне навчання в загальній середній освіті в Україні: доступність та результативність в умовах пандемії. *Вісник післядипломної освіти. Серія : Соціальні та поведінкові науки. 2021. Вип. 16. С. 224-252.*
41. Лурия А.Р. Основы нейропсихологии. Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2003. 384 с.
42. Мартиненко І. В. Проблема комунікативного розвитку дітей з системними порушеннями мовлення в дошкільному віці. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2014. Вип. 27. С. 114-120.*
43. Мартинчук О. В. Сутність поняття та зміст професійної компетентності фахівців у сфері інклюзивного навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2014. Вип. 28. С. 130-136.*
44. Марченко І. С. Організація та зміст логопедичної допомоги дітям із тяжкими порушеннями мовлення в Україні. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2011. Вип. 18. С. 158-165.*
45. Миронова С.П. Гаврилов О.В., Матвєєва М.П. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / За заг. ред.

- С.П.Миронової. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 264 с.
46. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності: підручник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. 260 с.
47. Миронова С.П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Астон, 2020. 176 с.
48. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. 164с.
49. Мицик Г. Про впровадження гейміфікації в процес навчання здобувачів спеціальності 016.01 Спеціальна освіта (Логопедія). *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Сер.: Педагогічні науки. 2021. Вип. 1. С. 284-293.
50. Муковіз О. Дистанційне навчання у системі неперервної освіти вчителя початкової школи: сутність та особливості. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2012. № 43(1). С. 259-266.
51. Науменко О. А. Використання комп'ютерних вправ під час корекційно-педагогічної роботи з формуванням звуко-складової структури слова в молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки*. 2011. Вип. 2. С. 174-184.
52. Осипян А. О. Єдність підходів у мовленнєвій роботі з учнями вчителя та логопеда як запорука успіху в навчальному процесі дітей з тяжкими порушеннями мовлення. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2014. Вип. 7. С. 120-125.
53. Пінчук Ю.В. Система професійної компетентності вчителя-логопеда : дис. канд. пед. наук: 13.00.03 Київ, 2005. 219 с.

54. Потапенко О. М. Становлення та розвиток теорії і практики підготовки логопедичних кадрів в Україні у другій половині ХХ століття. *Логопедія*. 2012. № 2. С. 72-77.
55. Прахова С. А. Дистанційне навчання у просторі сучасних освітніх систем: психологічний контекст. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля*. Серія : Педагогіка і психологія. 2020. № 2. С. 260-266.
56. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 765. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-2021-п#Text>
57. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020р. № 898 URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
58. Про деякі питання забезпечення дистанційного навчання здобувачів повної загальної середньої освіти у 2020 - 2021 роках : Наказ Міністерства освіти і науки України країни від 26.10.2020 № 1315 URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-deyaki-pitannya-zabezpechennya-distancijnogo-navchannya-zdobuvachiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-u-2020-2021-rokah>
59. Про запобігання поширенню на території України коронавірусу Covid-19 : Постанова Кабінету Міністрів України № 211 від 11.03.2020 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-п#Text>
60. Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 р. № 607 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/607-2013-п#Text>
61. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>

62. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 року № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-п#Text>
63. Про затвердження примірного положення про команду психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої та дошкільної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 8 червня 2018 р. № 609 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0609729-18#Text>
64. Про затвердження Типового переліку допоміжних засобів для навчання (спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку) осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються в закладах освіти : Наказ від 23.04.2018 № 414 URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE32034.html
65. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
66. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 № 2402-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
67. Про права дитини : Конвенція від 20 листопада 1989 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
68. Про затвердження плану заходів з реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі на 2022 рік : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1770-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1770-2021-р#Text>
69. Про затвердження Положення про логопедичні пункти системи освіти : Наказ від 13.05.1993 № 135 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0059-93#Text>

70. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями опорно-рухового апарату та розумового розвитку / За ред.. Вавіної Л.С. К.: «АТОПОЛ», 2010. 242 с.
71. Рібцун Ю. Упровадження результатів наукових досліджень у практику шляхом підвищення професійної компетентності педагогів. *Науковий, навчальний, інформаційний журнал: Особлива дитина: навчання та виховання*. 2020. № 3 (95). С.76-78
72. Савінова Н. В. Шляхи підвищення ефективності застосування наочних, практичних та словесних методів у логопедичній роботі з дітьми із тяжкими порушеннями мовлення. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2012. № 22(3). С. 120-132.
73. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей – 2-ге вид., доп. К.: Освіта. 1992. 176 с.
74. Туріщева Л.В. Діти з особливостями розвитку в звичайній школі /Автор-укладач Л.В.Туріщева. Х.: Вид. група «Основа». 2011. 111 с.
75. Хоменко С. О. Логопедичне обстеження в системі комплексного вивчення дітей раннього віку з порушеннями мовлення. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2014. Вип. 27. С. 215-220.
76. Чотири тактики педагогічної підтримки дитини / Упоряд.: А.Русаков, Н.Касцина. К.: Вид.дім «Шкіл. світ»: Вид. Л.Галіцина, 2006. 112 с.
77. Шеремет М. К. Корекційно-розвивальна робота з розвитку комунікативної функції мовлення у дітей з аутистичними порушеннями старшого дошкільного віку. *Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки*. 2015. Вип. 5(2). С. 369-378.
78. Шеремет М.К. Боряк О.В. Неврологічні основи логопедії: навч.посіб. Суми: ФОП Цьома С.П., 2016. 252 с.

79. Шеремет М.К., Загурська Г. Сучасні комп'ютерні технології в логопедичній роботі. Хрестоматія з логопедії. Навчальний посібник. К.: КНТ, 2006. С. 159-166.
80. Шеремет М.К., Качуровська О.Б. Навчально-програмний комплекс «Адаптація-Лого». DVD з аудіо та відеопроемами – К., 2005 р.
81. Шиліна Н. Є. Дистанційне навчання в умовах пандемії: труднощі та переваги. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2021. № 1. С. 16-23.
82. Шнайдер В.І. Інклюзивна освіта: теоретико-методологічні, організаційні засади впровадження. Хмельницький. 2010. 176 с
83. Шуткевич Л.М. Інтеграційні форми організації навчально-виховного процесу в початковій школі. 2014-2015. 102 с.
84. Щодо запровадження карантину для усіх типів закладів освіти: Лист Міністерства освіти і науки України від 11.03.2020 року №1/9-154 URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-zaprovadzhennya-karantynu-dlya-usih-tipiv-zakladiv-osviti>
85. Щодо коштів на забезпечення проведення дистанційного навчання : Лист Міністерства освіти і науки України від 31.08.2020 № 1/9-496 URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-koshtiv-na-zabezpechennya-provedennya-distancijnogo-navchannya>
86. Щодо організації дистанційного навчання: Лист Міністерства освіти і науки України від 02.11.2020 № 1/9-609. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-distancijnogo-navchannya>.
87. Щодо тимчасового переходу на дистанційне навчання: Лист Міністерства освіти і науки України МОН України МОН України від 12.10.2020 № 1/9-576 URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-timchasovogo-perehodu-na-distancijne-navchannya>.